

કેટલા રે કેટલા ?

ચાલો, એક રમત રમીએ. તમે આ રમતથી પરિચિત છો. બધાં વર્તુળમાં ઊભાં રહો.

એક બાળક વર્તુળમાં વચ્ચે ઊભું રહે. હવે તાલ વાગશે. જ્યાં સુધી તાલ વાગે ત્યાં સુધી દરેક બાળકે વર્તુળમાં દોડવું.

જે બાળક તાલ વગાડી રહ્યું છે, તે અચાનક સંગીત વગાડવાનું બંધ કરી દેશે અને એ મોટેથી કોઈ એક સંખ્યા બોલશે જેમ કે બે, ચાર અથવા પાંચ.

જે સંખ્યા બોલાય, તેટલી સંખ્યામાં બાળકો જૂથ બનાવશે.

જે બાળકો કોઈ પણ જૂથમાં જોડાઈ ન શક્યાં હોય, તેઓ એ રમત છોડી દેશે.

રમતમાં બે બાળકો રહે, ત્યાં સુધી આ રમત રમી શકાય.

વિચારો અને કહો :

✧ આવો, આ રમત વિશે વાત કરીએ

- ◆ તમને જ્યારે જરૂરી સંખ્યાના જૂથમાં જોડાવાનું કહ્યું ત્યારે તમે શું કર્યું ?
- ◆ તમે કોઈ જૂથમાં જોડાઈ શક્યા નહિ, તો કેવો અનુભવ થયો ?
- ◆ તમે કેમ કોઈ એક જૂથમાં ન જોડાઈ શક્યા ?
- ◆ શાળામાં તમને કોની સાથે વધારે ગમે ? શા માટે ?
- ◆ તમારે કાયમ એકલા રહેવાનું હોય તો કેવું લાગે ?

રમત 'કેટલા રે કેટલા' માં સંગીત વગાડવું અને સંખ્યા બોલાવવી એ કોઈ પણ કરી શકે. બાળકોની સંખ્યાના આધારે જૂથમાં કેટલા વધારે અથવા ઓછી સંખ્યા હોય તે બોલી શકાય.

આપણે બધાં એકલા રહેવાના બદલે લોકો સાથે રહેવાનું પસંદ કરીએ છીએ. આપણે હંમેશાં જૂથમાં રહીએ છીએ. ચાલો, આવું એક જૂથ જોઈએ-દેવેન્દ્ર અને મંજુલાનો પરિવાર. ફોટામાં સાથે દિવ્યા અને માનવ.

આ બધાં લોકો એકબીજાં સાથે કેવી રીતે જોડાયેલાં હશે ?

તમે ચિત્રમાં જોયું તે એક જ પરિવારનો ફોટો છે. આપણે અવારનવાર આવા કુટુંબનાં ચિત્રો અથવા ફોટા જોઈએ છીએ. આવા ફોટા આપણે ક્યાં જોઈએ છીએ ? શું બધાંના કુટુંબમાં આટલા જ સભ્યો હોય છે ? શું બધાંના પરિવાર એકસરખા જ હોય છે ? ચાલો, થોડા પરિવાર વિશે વાંચીએ.

સીતા :

સીતા સુરત શહેરમાં રહે છે. તેઓ તેમના વડીલોના મકાનમાં રહે છે. તેનાં દાદા, દાદી, નાના કાકા અને ફોઈ નીચેના ભાગમાં રહે છે. પહેલા માળના એક ભાગમાં, સીતાબેન તેનાં માતા-પિતા અને નાની બહેન ગીતા સાથે રહે છે. બીજા ભાગમાં તેના મોટા કાકા તેમનાં ત્રણ બાળકો સાથે રહે છે. સીતાની મોટી કાકી થોડા મહિનાઓ પહેલાં જ મૃત્યુ પામ્યાં હતાં.

પાઠ-પમાં કરેલી કુટુંબ વિશેની ચર્ચા ધ્યાનમાં લેવી સારી રહેશે. વર્ગમાં બાળકોનાં કુટુંબોની વિવિધતા વિશે વાત કરી આ પાઠથી પરિચિત કરી શકાય.

તેના મોટા કાકા અને કાકી અગાસી પરની એક રૂમમાં રહે છે. તેઓનાં નવાં લગ્ન થયાં છે.

સાંજે જમતા પહેલાં સીતાની માતા બધાં બાળકોને ભણાવે છે.

નીચેના માળે કુટુંબના બધા સભ્યો માટે એક જ રસોડામાં જમવાનું બને છે. તેઓ બધાં પ્રયત્ન કરે છે કે, સાંજનું જમવાનું સાથે જ જમે. સીતાનાં કાકાની નાની છોકરી સીતાની મા જોડે જ સૂએ છે. સવારમાં સીતા તેને શાળાએ જવા માટે તૈયાર કરે છે.

વિચારો અને કહો :

- ❖ સીતાના પરિવારમાં કોણ-કોણ છે ?
- ❖ અલગ અલગ સભ્યોના પરિવારમાં કેવા સંબંધો છે ?
- ❖ છેલ્લા વર્ષમાં તમારા કુટુંબ/પરિવારમાં શું બદલાવ આવ્યા છે ?

તારા:

તારા તેની માતા અને નાના સાથે રાજકોટમાં રહે છે. તેની માતા મીનાક્ષીએ લગ્ન કર્યા નથી. તેમણે તારાને દત્તક લીધી છે. મીનાક્ષી સવારે ઑફિસ જાય છે અને સાંજે આવે છે. જ્યારે તારા શાળાએથી આવે છે ત્યારે તેના નાના તેની સંભાળ રાખે છે. નાના તેને જમાડે છે, ગૃહકાર્યમાં મદદ કરે છે અને તેની સાથે રમે પણ છે.

તમારે બાળકો સાથે ખૂબ જ સાવધાન અને સંવેદનશીલ રહેવું પડશે. નશીલા પદાર્થોનું સેવન ન કરવાની સલાહ આપવી. નશીલા પદાર્થોના સેવનથી થતી અસરોની વર્ગમાં ચર્ચા કરો.

રજાઓમાં તેઓ ત્રણે દૂર જગ્યાએ ફરવા જાય છે અને મજા માણે છે. કોઈ સમયે તારાની માસી, માસા અને તેમનાં બાળકો પણ તેમનાં ઘરે આવે છે. આ સમયે એકબીજાં સાથે તેઓ લાંબો સમય પસાર કરે છે અને વાતો પણ કરે છે.

વિચારો અને કહો :

- ❖ તારાની દેખભાળ કોણ રાખે છે ? કેવી રીતે ?
- ❖ કુટુંબના સભ્યો ભેગા મળીને કઈ-કઈ વાતો કરે છે ?

❖ રેહાના અને હબીબ :

રેહાના અને હબીબ શહેરમાં રહે છે. બંને નોકરી કરે છે. હબીબ સરકારી ઓફિસમાં કલાર્ક છે અને રેહાના શાળામાં ભણાવે છે. હબીબના પિતાજી નિવૃત્તિ પછી તેમની સાથે રહે છે. સાંજે તેઓ ત્રણે સાથે બેસીને ટેલિવિઝન જુએ છે. તેમને ચર્ચા

જોવી પણ ગમે છે. રજાઓમાં પડોશમાંથી બાળકો તેમના ઘરે આવે છે અને ખૂબ જ મજા કરે છે. તેઓ રમતો રમે, બહાર જાય અને ક્યારેક નાટક અને ચલચિત્રો પણ જુએ.

વિચારો અને કહો :

- ❖ આ કુટુંબમાં બીજા કોણ-કોણ છે ?
- ❖ ટેલિવિઝનમાં તમને શું જોવું ગમે છે. કેમ ?
- ❖ કેવી રીતે કુટુંબના સભ્યો ભેગા થઈ મજા કરે છે ?

એવું પણ બને કે કેટલાક કુટુંબના સભ્યો કેફી દ્રવ્યોનું સેવન કરતાં હોય પણ આવી આદતના શિકાર બાળકો ન બને તેનાથી બચાવવા પ્રયત્નો કરવા જોઈએ.

કેતન :

કેતન, તેના પિતા, કાકા અને પિતરાઈ ભાઈઓ સાથે અમદાવાદની કોલોનીમાં રહે છે. કેતન અને તેના ભાઈઓને અમદાવાદ ભણવા માટે આવવું પડ્યું. તેના પિતા અને કાકા અહીં કામ કરે છે.

બધા ભેગા મળીને ઘરકામ કરે છે. કેતનના કાકાએ બનાવેલી રસોઈ દરેકને ગમે છે. કેતનના પિતા બજારમાંથી ખરીદી કરી લાવે છે. તેઓ થોડા પૈસા કેતનના દાદાને નિયમિત ગામડે મોકલે છે. કેતનની માતા, દાદા, દાદી, કાકી, નાનાં-મોટાં ભાઈ અને બહેનો તેઓના ગામડે રહે છે. વર્ષમાં એકવાર કેતન ગામડે જાય છે. તેની મા ગામડે રહે છે. કેતન અમદાવાદમાં રહે છે.

તે તેની માને ખૂબ યાદ કરે છે. તે એમને પત્ર પણ લખે છે.

વિચારો અને કહો :

❖ કેતનના કુટુંબના સભ્યો એકબીજા સાથે કેવી રીતે સંપર્કમાં રહે છે ?

❖ કેતનના કુટુંબના કયા સભ્યો શહેરમાં અને કયા સભ્યો ગામડામાં રહે છે ? કેમ ?

કિષ્ના અને કાવેરી :

કિષ્ના અને કાવેરી તેના પિતા સાથે રહે છે. તેની માતા બીજા શહેરમાં રહે છે. સવારે ત્રણેય સાથે જાય છે. કિષ્ના કાવેરીને શાળાએ છોડે છે, પછી કોલેજ જાય છે. તેમના પિતા દિવસે દુકાન જાય છે.

કાવેરી બપોરે શાળાએથી આવી જાય છે. તે ઘર ખોલે છે અને કિષ્નાની રાહ જુએ છે. કોલેજથી આવીને, કિષ્ના અને કાવેરી સાથે જમે છે.

કાવેરી તેનું શાળાનું ગૃહકાર્ય પતાવી રમવા જાય છે. પાછી આવી તે ભાઈ સાથે કેરમ રમે અથવા ટેલિવિઝન જુએ છે. જ્યારે તેના પિતા ઘરે આવે છે, ત્યારે તેઓ જમવાનું બનાવે અને સૌ સાથે જમે છે.

રજાઓમાં કાવેરી તેની માતા સાથે રહેવા જાય છે. કિષ્ના પણ ત્યાં થોડા દિવસ રોકાય છે. તેને પોતાના ઘરમાં રહેવું ગમે છે. તેની બધી વસ્તુઓ અને તેના પિતા પણ અહીં રહે છે.

વિચારો અને કહો :

❖ કિષ્ના તેની બહેનનું કેવી રીતે ધ્યાન રાખે છે ?

❖ કિષ્નાના કુટુંબમાં કઈ પ્રવૃત્તિમાં બધાં જોડાય છે ?

તમે કેટલાંક કુટુંબો વિશે વાંચ્યું. તમે પ્રશ્નોની ચર્ચા પણ કરી. કુટુંબ શું છે ? કુટુંબના પ્રકાર કયા-કયા છે ? આ વિગત અને ચર્ચાને આધારે તમે કેટલુંક નક્કી કરી શક્યા હશો.

વિચારો અને કહો :

અહીં આપેલ વિવિધ કુટુંબ વિશે ચર્ચા કરો.

પાઠમાં આપણે કુટુંબો વિશે થોડીક વાત કરી. તેના સિવાય, બીજા પ્રકારનાં કુટુંબો પણ હોય છે. આ વિવિધતા સમજવા માટે બાળકોને તેમના કુટુંબ વિશે બોલવા જણાવો.

તમારા કુટુંબમાં થતું હોય એવા વાક્ય સામે ☒ કરો.

❖ ઘરના બધા સભ્યો કામ કરે છે. ☐

❖ કુટુંબના સભ્યો એકબીજાને ખૂબ જ ચાહે છે. ☐

❖ ઘરના વડીલો જ કામ કરી નાણાં મેળવે છે. ☐

❖ કુટુંબના સભ્યો મોટા ભાગે એક જ ઘરમાં સાથે રહે છે. ☐

❖ કુટુંબના સભ્યો મોટા ભાગે એકબીજાને મળવા આવતાં હોય છે. ☐

❖ કુટુંબના સભ્યો તેમની વચ્ચે લડાઈ થાય તોપણ સાથે જ રહે છે. ☐

❖ કુટુંબમાં ખાસ કરીને બાળકો અને વૃદ્ધોનું ધ્યાન રાખવામાં આવે છે. ☐

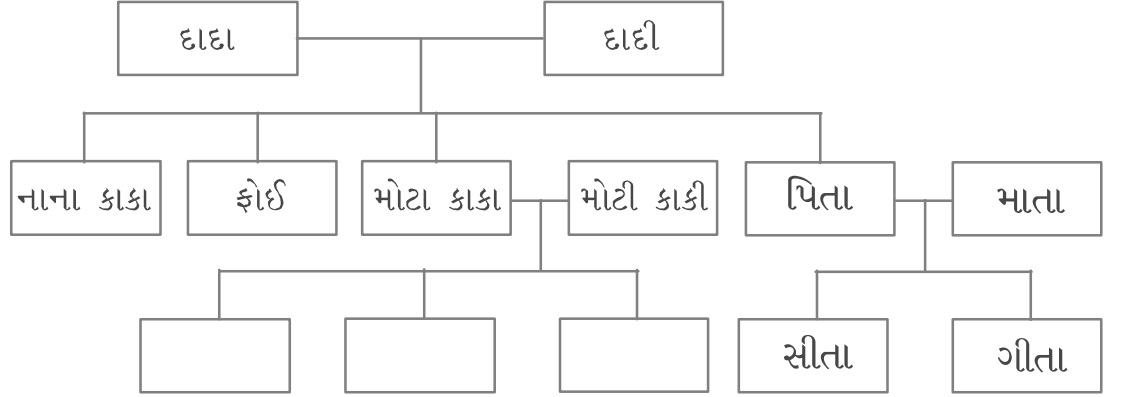
તમારા કુટુંબ વિશે બીજી વિગત વિચારો અને નીચે આપેલી જગ્યામાં લખો :

સીતાનું કુટુંબવૃક્ષ

શું તમે કુટુંબને વૃક્ષનાં સ્વરૂપમાં વિચારી શકો ? સીતાનું કુટુંબવૃક્ષ અહીંયાં દોરેલું છે :

તમારું કુટુંબવૃક્ષ તૈયાર કરો. તેના માટે તમે મોટેરાંઓની મદદ લો. સીતાનું કુટુંબવૃક્ષ જુઓ. તમારું કુટુંબવૃક્ષ બનાવવા તે ઉપયોગી થશે.

સીતાનું કુટુંબવૃક્ષ

તમારું કુટુંબવૃક્ષ

